

Merilappilaiset mukana lintuseurannan jättihankkeessa

Suomessa on alkanut järjestyksessään neljäs, koko maan kattava Lintuatlas. Ensimmäinen toteutettiin 70-luvulla, toinen 80-luvulla ja kolmas uuden vuosituhannen ensimmäisellä vuosikymmenellä. Uusin ajoittuu vuosiin 2022-2025. Hankkeen tarkoituksena on selvittää Suomen pesimälintujen nykyinen levinneisyys.

LUONTO

JUHANI JAAKKOLA

Lintuatlas sai jo alkumetreillään 70-luvulla kiitettävästi lintuharrastajia liikkeelle; maastotöihin osallistui yli 2000 harrastaa eri puolilla maamme. Atlas-selvitykseen osallistuneiden määrä kasvoi vuosien mittaan reippaasti. Viimeistään nyt voidaan puhua todellisesta harrastuksen kansanliikkeestä, sillä toukokuun alkuun mennessä havaintojen keräysjärjestelmään oli ilmoitettu jo kymmeniä tuhansia havaintoja. Määrä moninkertaistuu kesäkuukausien aikana, sillä vasta pieni osa etenkin pohjoisen linnuista on aloittanut pesintätouhunsa. Esimerkiksi pohjoisen kertuista ja kahlaajista monet ovat vielä muuttomatalla.

Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry:n atlasvastaavina toimivat **Jouko Kärkkäinen** ja **Raimo Koskenkorva** innostavat yhdistyksensä jäseniä sekä luonnossa virkistäytyviä, lenkkipoluilla viihtyviä, kesämökeillä puuhastelevia ja vaikkapa kotimaan lomareissuilla pyörähtäviä ihmisiä lintuhavaintojen tekoon.

- Lintuatlakseen jo yksikin havainto on arvokas. Tärkeätä on pistää muistiin lintulaji, havaintopaikka ja pesimävarmuusindeksi. Varmin todiste pesimisestä on se, että ko. linnulla on pesä, jossa on munia tai poikasia. Lievimmillään tai epävarmimmillaan pesintävarmuus on silloin kun on vain nähty lajilleen määritetty lintu pesimäaikana. Toki tämänkin pesimävarmuuden täyttävä lintu kannattaa ilmoittaa, Raimo Koskenkorva muistuttaa.

Jouko Kärkkäinen kuvaa merilappilaisten lintulevinneisyshanketta mittasuhteiltaan jättimäiseksi. Hän tietää, että harrastajien ”työlistalla” on 70 atlasruutua. Kunkin ruudun koko on 10 x 10 kilometriä. Näistä tulee pinta-alaa 7000 neliökilometriä – hehtaareja on 700 000. Toki kokonaisuuteen kuuluu vesistöjä (järviä, jokia ja saaristokohteita sekä rannikkovesialueita). Valtaosa on metsä-, pelto- ja suomaita.

- Lintuatlas on harrastajille haastava hanke monessa mielessä. Lintulaji on aina varmistettava, ja pesinnän seuruussa on aina tärkeimmäksi otettava linnun suojelullinen puoli. Harrastaja ei saa toiminnallaan aiheuttaa pesän tai pesueen tuhoutumista tai lisätä alttiutta sen joutumista petojen kynsiin. Olemme yhdistyksessä järjeistäneet atlaskartoitusta muiden muassa siten, että olemme vuokranneet taajamien ulkopuolelta kämppiä atlastukikohdiksi. Niistä on sitten tehty muutamien päivien aikana pikkupartioon retkiä ympäröiviin maastoihin linnuston levinneisyyttä selvittäen. Näin on säästetty esimerkiksi polttoainekuluissa ja järjestetty harrastajille mukavaa retkitouhua ja opeteltu erä- ja kämppätaitoja. Yhteistyö on voimaa, Jouko Kärkkäinen sanoo.

Jouko aloitti atlas-säpinät suurhankkeen toisessa aallossa 80-luvulla. Raimo pakkasi atlasreppunsa jo ensimmäiseen rynnistykseen 1974. Kaverukset kuuluvat Xenuksen kantaviin voimiin. Jouko on yhdistyksen pitkäaikaisin puheenjohtaja ja Raimo puolestaan kokenein yhdistyksen rahakirstun vartija.

Raimon mukaan yhdistyksen jäsenmäärä hätyyttelee tällä hetkellä 150:ttä. Hän tunnustaa yhdistyksen potevan viime vuosina miltei kaikille harrastajayhdistyksille tutuksi tullutta ”tautia” eli ukkoutumista. Vaikka luonto on valtaosalle suomalaisista tuttu ja rakas elementti; sen pauloissa halutaan olla omilla ehdoilla ja järjestötoimintaan sitoutumatta. Raimo oikaisee ukkoutumis-termiä huomauttaen ilahduttavasta asiasta: Xenukseen on liittynyt viime vuosina runsaasti naisia.

- On erittäin arvokasta ja hieno asia, että luonto- ja ympäristöasiat ovat hyvässä kurssissa. Hyvin monet ihmiset sanovat luonnossa liikkumisen keskeiseksi virkistyslähteekseen. Saamme yhdistykseen paljon viestejä, kysymyksiä ja havaintoja ns. ei-jäseniltä. Kaikki luontoa kunnioittava ja siitä iloa elämään tuova luontoyhteys on yhtä arvokasta, Raimo Koskenkorva korostaa ja antaa mielellään ohjeita vaikkapa menossa olevan lintuatlaksen tiimoilta.

Kuvatekstit:

Xenuksen atlasvastaavilla Raimo Koskenkorvalla (vas.) ja Jouko Kärkkäisellä on lintuasiat hyvin hanskassa.

Räkättirastas (poikanen vasemmalla) kuuluu atlaksen helpoimpaan lajistoon.

Fakta

Kemi-Tornion alueella (Xenus) on 70 atlasruutua, jotka ovat kooltaan 10 x 10 km

Nyt alkanut suomalaisten lintujen levinneisyys-selvitys kattaa vuodet 2022-2025

Tavoitteena on selvittää lajien levinneisyydessä tapahtuneita muutoksia

Maastotyön toteuttajina on tuhansia lintuharrastajia – Meri-Lapissakin kymmeniä

Atlas on osa luonnon monimuotoisuuden seuranta

Meri-Lapin atlasruutujen selvitystulos on ollut kiitettävää tasoa – puutteita on lähinnä erämaaruuduissa

Tehokkaimmin tutkittu ruutu (ydin-Kemin lähialueet) on tuonut päivänvaloon yli 100 lajia

Atlakseen on kehitetty kännykkäsovellus (TiiraNomadia), jota käyttäen havainnot menevät aina oikeaan atlasruutuun. ”Luurin” ei tarvitse olla markkinoiden hienoin. Käyvän vehkeen saa kännykkäkaupasta noin 300 eurolla. Nomadin voi tilata puhelimeen playkaupasta.

Hae täältä lisätietoja: www.birdlife.fi/lintuatlas ja www.lintuatlas.fi

Pesimisvarmuusindeksit selviävät täältä: <https://lintuatlas.fi/indeksit/>

<https://www.birdlife.fi/suojelu/seuranta/lintuatlas/ohjeita/>